

Ook boommarters graven in bosmiernesten

Peter Boer

De nesten van rode bosmieren zijn vooral in het winterhalfjaar kwetsbaar. De mieren hebben zich in de bodem teruggetrokken en dus worden de nesten min of meer aan hun lot overgelaten. De bekendste rommelaar in de nesten is de groene specht *Picus viridis* (Boer 2017). Ze kunnen er een complete ruïne van maken. Nog erger zijn de ravages die wilde zwijnen *Sus scrofa* aanrichten. Op zoek naar keverlarven wroeten ze een hele mierenhoop ondersteboven. Ook van dassen *Meles meles* is bekend dat ze in bosmiernesten graven. Zelf bruine beren *Ursus arctos* doen dat, maar die komen hier niet voor. Maar er zijn meer dieren die graag in bosmiernesten wroeten.

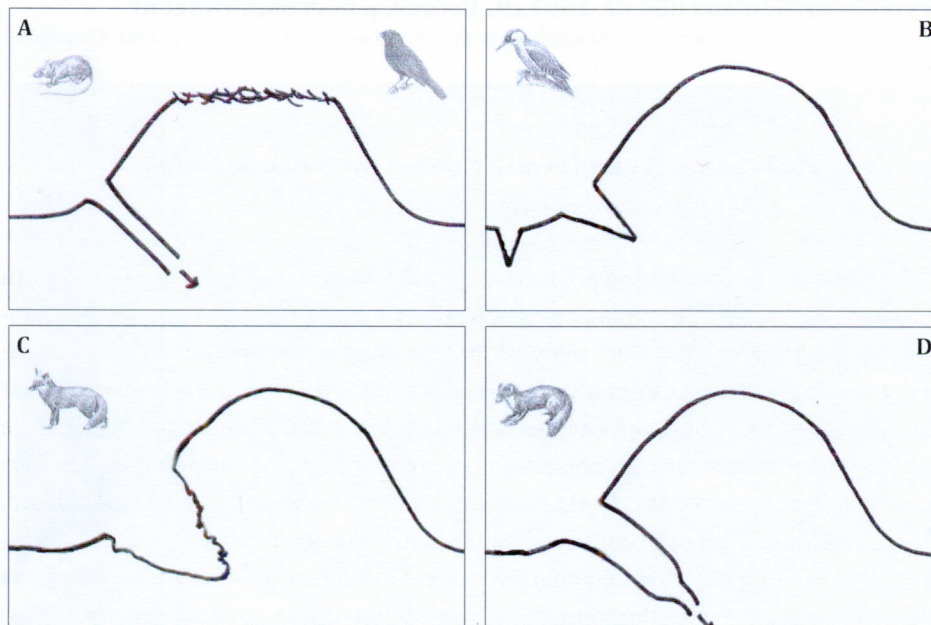
Ik onderzoek al jaren het leven in de nesten van rode bosmieren en dan vooral in de duinen van het Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN) en het gebied van Staatsbosbeheer dat de Schoorlse Duinen wordt genoemd. Dat deed ik, en doe ik nog steeds, het gehele jaar. In de winter noteer ik allerlei bijzonderheden omtrent schade die aan de nesten wordt toegebracht. In de jaren 1980 en 1990 ging het vooral om groene spechten, de meest uitgesproken miereneter van ons land. In de duinen van Bergen (NH) was de dichtheid van groene spechten toen een van de grootste van Nederland. Dus kon je overal de schade aanschouwen. Hoe dramatisch die nesten er ook uit kwamen te zien, de mieren herstelden in het voorjaar het nest in *no time*. Een opmerkelijke overwintelaar van bosmiernesten bleek de bosmuis *Apodemus sylvaticus*. Maar die rechttoe-rechtaan-gaten van deze muizen kan je nauwelijks schade noemen. Konijnen *Oryctolagus cuniculus* zaten graag op rode bosmiernesten en poepten er hun keutels in het rond. De ergste schade die zij aanrichtten was wat niet noemenswaardig, speels geschraap. Net als konijnen poepen vossen *Vulpes vulpes* ook graag op de bosmiervershogingen. En, met name in het begin van de herfst en eind van de winter (maart) bleken vossen af en toe in de nesten te graven, kennelijk op zoek naar bosmuizen.

De natuur staat niet stil. Sinds de komst van de havik *Accipiter gentilis* zijn de groene spechten uit 'mijn' duinen verdwenen. Slechts aan de binnenduinstrand zie en hoor je ze nog. Kennelijk hebben ze daar minder last van de havik. De 'schade' aan bosmiernesten nam dus geleidelijk af. In de winters van 2014/15, 2015/16 en 2016/17 vond ik geen keutels meer van groene spechten op de nesten in de middenduinen, terwijl er wel schade aan de nesten is te zien, soms aanzienlijke schade. Wie of wat is de oorzaak? Ik kreeg van het PWN twee wildcamera's tot mijn be-

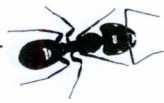

schikking. Deze plaatste ik bij bosmiernesten. Op de meer dan 200 korte video-opnamen kwam de groene specht in de middenduinen niet voor. De meest regelmatig waargenomen dieren waren bosmuizen en merels *Turdus merula*. De laatste gooien bladeren en ander strooisel woest om zich heen op zoek naar eetbare waar. Dat bleken ze ook te doen op bosmiernesten, overigens vaak voor zonsopgang! Ik ben er nog niet achter of ze daarbij ook bosmieren oppikken. Ik vermoed van niet. Geregeld kwamen er vossen in beeld. Ze besnuffelden de nesten en soms urineerde ze er op.

In een eerder stukje in Forum Formicidarum (Boer 2014) heb ik al eens geopperd dat grote ronde gaten in rode bosmiernesten mogelijk gemaakt kunnen zijn door marterachtigen, op zoek naar muizen. En nu, januari 2017, heb ik daar wel erg sterke aanwijzingen voor. Ik vond nesten met tunnels. Deze hadden een doorsnede van 10-12 cm en gingen, voor zover ik dat kon nagaan, over in een muizen-gang. Ook groene spechten kunnen tunnels graven in bosmiernesten, maar dan eindigt de tunnel in een trechtervormig einde. Bovendien vind je dan vaak spech-

Figuur 1 Schematisch beeld van de schade aan rode bosmiernesten *Formica* aangericht door (van boven naar beneden) merel en bosmuis (A), groene specht (B), vos (C) en boommarter (D)

tenkeutels bij een dergelijk nest. Gegraaf van vossen is rommeliger en heeft nooit de vorm van een tunnel. Op mijn wildcameraopnamen kwam ik geregeld boommarters *Martes martes* tegen. En een keer had een boomarter een keutel op het nest gedeponneerd. Na analyse van de boomarterkeutel bleek dat er een lijsterachtige was geconsumeerd en een bosmuis. Overigens werd er ook in verlaten bosmiernesten gegraven. Sowieso hoeven we niet bang te zijn dat boommarters schadelijk zullen zijn voor de bosmierstand, want net als bij schade door groene spechten zullen de bosmieren in het voorjaar deze schade weer snel herstellen.

Zie figuur 1 voor schematische afbeeldingen van schade door enkele van de hier genoemde diersoorten.

Verwijzingen

Boer, P. 2014. Inbraak door poppenrovers? Forum Formicidarum 15 (1): 3-5.

Boer, P. 2017. Predatoren: de groene specht *Picus viridis*. <http://nlmieren.nl/websitepages/GROENESPECHT.html>.

Peter Boer, Gemene Bos 12, 1861 HG Bergen, p.boer@quicknet.nl